

เปรียบเทียบ THE CASTLE OF OTRANTO กับ FRANKENSTINE

วรรณกรรมกอธิค (Gothic tales) ถือกำเนิดในท่ามกลางความเชื่อว่าเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์อย่างเดียวนั้นที่เพียงพอแก่ไขความลับเกี่ยวกับมนุษย์และจักรวาล ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ผู้เขียนมีความคิดฝัน (fantasy) เป็นเครื่องมือสำคัญในการเขียนเรื่องที่เหลือเชื่อ แต่ก็มีแนวโน้มว่าจะเป็นไปได้อยู่ในเวลาเดียวกัน ในบรรดาเรื่องกอธิครุ่นแรกๆ นั้น (*The Castle of Otranto* (1765) ของ Horace Walpole เป็นเรื่องที่เด่นที่สุดเรื่องหนึ่ง ถือกันว่าเป็นแบบฉบับ ส่วน *Frankenstein* ของ Mary Shelley เขียนขึ้นในปี ค.ศ. ๑๘๑๖ ในยุคสมัยนั้นยอมรับว่า มนุษย์มีพลังเหตุผลและอารมณ์เป็นธรรมชาติพื้นฐาน ทั้งยังมีจินตนาการเป็นอารมณ์อันสูงค่า หากศึกษา *The Castle of Otranto* กับ *Frankenstein* โดยเปรียบเทียบกัน จะได้เห็นวิวัฒนาการของความคิดที่จะนำมาถึงการเขียนเรื่องแนววิทยาศาสตร์ก้าวหน้า (Science fiction) ในปัจจุบัน

นวนิยายเรื่อง *The Castle of Otranto* ของ Horace Walpole และ *Frankenstein* ของ Mary Shelley เป็นนวนิยายที่นำผู้อ่านไปพบความน่าสยองกลัวต่าง ๆ มีเนื้อหาและลักษณะการแต่งที่คล้ายคลึงกัน มีวิวัฒนาการสืบเนื่องกันมาอย่างน่าสนใจ

ทั้ง ๒ เรื่อง ผู้แต่งต่างก็กล่าวถึงจุดกำเนิดของเรื่องไว้เหมือนกัน ว่าความฝันทำให้เกิดความคิดที่จะแต่งเรื่องน่ากลัว อันเป็นลักษณะเด่นของเรื่องแบบ Gothic ขึ้นมา* Walpole กล่าวว่าเขาได้เห็นภาพมโหฬารในเสื้อเกราะนักรบอยู่บนบันไดของปราสาท จึงทำให้เขาเกิดจินตนาการสร้าง ตัว Alfonso ขึ้นมา เป็นวีรบุรุษในร่างของนักรบ Mary ก็กล่าวว่า ครั้งแรกเธออยากแต่งเรื่องผี คิดไม่ออกพอหลบภัยขึ้นไปหาเพื่อนักศึกษาคณหนึ่งคิดสร้างมนุษย์ได้สำเร็จ แต่มนุษย์ที่สร้างขึ้นมานั้นรูปร่างใหญ่โต น่าเกลียดมาก นักศึกษาคณนั้นพยายามจะลบล้างสิ่งที่ตนสร้างขึ้น ก็ทำไม่ได้ Mary ได้อิทธิพลมาจากเรื่องของ Walpole โดยตรง แต่ Mary ก็ทำให้เรื่องมีแนวต่างไปจากเรื่อง *The*

Castle of Otranto ซึ่งมุ่งพูดถึงความน่าสยองกลัวจากสิ่งเหนือธรรมชาติ (supernatural) อย่าง
สวรรค์ วิญญาณ กล่าวไว้ตั้งแต่ในคำนำว่า จะไม่มุ่งอยู่แต่การเล่าเรื่องน่ากลัวจากสิ่งเหนือธรรมชาติ
แต่จะพูดถึงจิตใจของมนุษย์ทีเดียว

"I have not considered myself as merely weaving a series of supernatural terrors...
offers a point of view to the imagination for the delineating of human passions more
comprehensive and commanding than any which the ordinary relations of existing events can
yield"

นวนิยายทั้ง ๒ เรื่องนี้ แม้จะมีแนวการแต่งมุ่งให้ผู้อ่านได้เห็นความน่ากลัวบางอย่างแต่วิธี
ที่ผู้แต่งใช้ชักจูงผู้อ่านให้เกิดอารมณ์คล้อยตามได้นั้น มีอยู่ต่างกัน เพราะ Walpole ใช้พวกสิ่งเหนือ
ธรรมชาติ ภูติผีปิศาจ มาทำให้ผู้อ่านหวาดกลัว แต่ใน *Frankenstein* Mary ไม่ใช้การแต่งที่เอา
วิญญาณ หรือสิ่งลึกลับจากโลกอื่น มาทำให้หวาดกลัว แต่ใช้อารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ที่ได้
ความรู้สึกอย่าง *Frankenstein* มาสร้างสิ่งน่ากลัว คือ ตัว Monster ความน่ากลัวจึงมาจากพวกมนุษย์
ด้วยกันเอง ที่ไม่ยอมอยู่หนึ่ง พยายามใช้จินตนาการ และความรู้ของตน สร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา
เมื่อ *Frankenstein* ได้รับความรู้ถึงขนาดทำตนได้เหมือนพระเจ้า ในการสร้างมนุษย์ได้ เขาก็พูด
ย้าให้ผู้อ่านได้รู้สึกถึงความน่าหวาดกลัวในการมีความรู้ในมวลมนุษย์ เขาพูดสอน Walton ซึ่งกำลัง
ดำเนินชีวิตคล้ายตัวของเขาเองเมื่อแรกเริ่มเรื่อง ที่อยากจะได้ความรู้ แสวงหาชื่อเสียงด้วยวิธีต่าง ๆ
คำพูดเหล่านั้นเตือนให้ตระหนักถึงความน่าหวาดหวั่นของตัวความรู้ เช่น เขาพูดว่า

"Learn from me, if not my precepts, at least by my example, how dangerous is
the acquirement of knowledge and how much happier that man is who believes his native
town to be the world, than he who aspires to become greater than his nature will allow."

เนื่องจาก *The Castle of Otranto* เป็นเรื่องแบบ Gothic เรื่องแรก จึงมีการแต่งที่ย
ไม่ซับซ้อน plot เป็นเพียงการขัดแย้งระหว่าง Manfred และ Alfonso ซึ่งมีสวรรค์คอยช่วยเหลือ
แต่ใน *Frankenstein* นั้น plot ซับซ้อนมากขึ้นมีเรื่องสำคัญ ๆ ของคนถึง ๓ คน เข้ามาเกี่ยวข้องกัน
คือ Walton, Frankenstein และ Monster เรื่องของ Walpole ใช้เวลาเพียง ๓ วัน แต่เรื่องของ
Mary เล่าอย่างละเอียด นับเป็นเวลาสิบ ๆ ปีทีเดียว แต่ถึงจะมีลักษณะแตกต่างกันอยู่ทั้ง ๒ เรื่อง
ก็มีลักษณะเด่นอย่างหนึ่งที่คล้ายคลึงกันมาก คือการมีคำพูดกำหนดชะตากรรมบางอย่างไว้ (Jatal
words) เป็นคำพูดที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่ เรื่องจะจบอย่างน่าสยองกลัว คำพูดเหล่านั้นจะกล่าวไว้ให้

ผู้อ่านได้รู้ ก่อนจะถึงเวลาแห่งความหายนะ ดังในเรื่อง *The Castle of Otranto* ก็มีคำทำนายที่คอย
หลอกหลอน Manfred อยู่ เป็นคำทำนายที่เป็นจริงในตอนจบ ว่า

“....That the castle and lordship of Otranto should pass from the present family,
whenever the real owner should be grown too large to inhabit it.”

ในเรื่อง *Frankenstine* ก็มีคำพูดของ Monster ที่ข่มขู่ Frankenstine ให้หวาดหวั่น
ว่าจะมีสิ่งร้ายแรงเกิดกับคน เพราะ Monster กล่าวอาฆาตไว้ เมื่อ Frankenstine ไม่ยอมสร้าง
เพื่อนให้ ว่า

“I will be with you on your wedding-night.”

และในที่สุด Monster ก็ทำจริง มาฆ่า Elizabeth ภรรยาของ Frankenstine ทำให้
พ่อของ Frankenstine เสียใจจนตายและชีวิตของ Frankenstine ก็มีแต่ความทุกข์ทรมาน มีแต่
ความแค้น และใช้ชีวิตที่เหลือคอยแต่ติดตาม Monster

วิธีการดำเนินเรื่องให้ชวนติดตามของทั้ง ๒ เรื่องนี้ต่างกันมาก Walpole ใช้วิธีล่อให้
ผู้อ่านติดตามด้วยการให้มีการพูดถึงความลับหรือปริศนาต่างๆ อยู่เสมอ เช่น ให้ผู้อ่านสงสัยว่าทำไม
Hippolita จึงให้ Matilda ไปสวดอ้อนวอนที่หลุมศพ Alfonso เสมอ เหตุใด Manfred จึงรุ่มรวย
ใจอยู่ตลอดเวลา ความลึกกลับต่าง ๆ มีอยู่ตลอดเรื่อง และผู้อ่านจะรู้คำตอบทุกอย่างได้ก็แต่ในตอนจบ
เท่านั้น จากคำพูดของ Manfred และ Terome แต่ใน *Frankenstine* ไม่มีการดำเนินเรื่องที่เน้น
ความลึกกลับแก่ผู้อ่าน ทุกอย่างผู้อ่านจะรู้อย่างแจ่มชัดตลอดมา ถึงขนาดรู้ซึ้งถึงจิตใจ ความนึกคิด
ของตัวสำคัญๆ อย่าง Frankenstine และ Monster Mary เปลี่ยนเทคนิคการให้มีความลึกกลับ เพื่อ
เร้าความสนใจของผู้อ่าน มาใช้วิธีการให้ผู้อ่านรู้กระจ่างหมด ให้ผู้อ่านไม่มีความสนใจในตัวบุคคล
ต่างๆ ว่ามีความเป็นมาอย่างไร เปลี่ยนแปลงไปได้ขนาดใด และเพราะเหตุใด เช่นตัว Frankenstine
เดิมก็มีความสุข ต่อมาทุกข์เพราะการสร้าง Monster หรือตัว Monster เอง Mary ก็แสดงให้เห็น
ตั้งแต่กำเนิด มีความดีในตัว จนเกิดมาด้วยความชั่วร้ายเพราะขาดความรักความเห็นใจ สิ่งที่เราความ
สนใจและชวนให้ติดตามของเรื่องนี้ จึงมิได้อยู่ที่ plot อย่างเรื่อง *The Castle of Otranto* แต่อยู่
ที่การสร้างตัวบุคคลให้น่าสนใจ

นอกจากการดำเนินเรื่องแล้ว ส่วนประกอบอื่น ๆ ใน ๒ เรื่องนี้ ก็แตกต่างกันอย่างเห็น
ได้ชัด ในเรื่อง *The Castle of Otranto* นั้น ส่วนประกอบในการดำเนินเรื่องที่สำคัญๆ มีลักษณะ
แบบ romance คือมีลักษณะสังคมแบบสมัยกลางที่มีเจ้านาย อัศวิน ปราสาทแบบเก่า ความเชื่อทาง

ศาสนา ภูติผีปิศาจ ลักษณะของความรักที่ตัวเอกอย่าง Theodore และ Matilda มีต่อนักก็เป็นแบบ
หนึ่งของพวก romance ที่ทุ่มเทให้ซึ่งกันและกัน ลักษณะเหล่านี้ทำให้ควรจะกล่าวได้ว่า Walpole
เอาลักษณะของ romance เข้ามาผสมผสานกับจินตนาการของตนเอง เพื่อสร้างเรื่องน่าหวาดกลัว
เป็นการแต่งทำนอง romance fiction

แต่ *Frankenstein* มิได้มีส่วนประกอบแบบ *The Castle of Otranto* ไม่มีภาพของอัศวิน
ปราสาท วิญญาณ ความเชื่อลึกลับในศาสนา แต่มีลักษณะแบบ romantic เข้ามาแทนที่ลักษณะ
ของ romance สิ่งที่เราเห็นเด่นชัดคือ การพูดถึงธรรมชาติอย่างขบถย่อง ตลอดเรื่องจะบรรยายธรรมชาติ
ไว้มากมาย มักเป็นธรรมชาติที่ทางไกลผู้คน เช่น เทือกเขาแอลป์ ทะเลสาบ ขั้วโลกเหนือ เมื่อ
Monster หรือ Frankenstein มีความทักขี้นเข้าหาธรรมชาติ หรือเมื่อ ๒ คนมีความทุกข์
หนักก็มักคิดหาทางออกด้วยการอยากฆ่าตัวตาย ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของพวก romantic ลักษณะ
ต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ *Frankenstein* ต่างไปมาจาก *The Castle of Otranto* เพราะมีลักษณะ
เป็น romantic fiction มิใช่ romance fiction อย่าง *The Castle of Otranto*

การสร้างตัวละครในเรื่องทั้ง ๒ น. ก็มีลักษณะที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ใน *The Castle
of Otranto* ตัวละครมีน้อยกว่า เพราะ plot ไม่ซับซ้อนเท่าใดนัก ตัวเด่นคือ Manfred ซึ่งสร้าง
ความปั่นป่วนวุ่นวายให้แก่ผู้อื่น แต่ Walpole ก็สร้างตัวละครที่ได้ครบจริงกว่าตัวอื่น ๆ เช่น Isabella,
Matilda, Hippolita ซึ่งล้วนมีแต่ความดี ไม่มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงอย่างมนุษย์ทั่วไป Theodore
ก็กล้าหาญมาก ไม่หวาดหวั่นอะไรทั้งสิ้น มีแต่ Manfred ซึ่งเป็นตัวร้าย ที่มีหลายอารมณ์อย่าง
มนุษย์ทั่วไป Walpole ยังมีความสามารถยิ่งที่แต่งเร้าใจผู้อ่านให้เห็นใจ Manfred ได้ ในตอน
จบเพราะคำพูดของ Manfred ที่ว่าเขาคงยอมรับผิดชอบทุกอย่างคนเดียวทั้งที่ความผิดในการ
ฆ่า Alfonso มิใช่เขา แต่ปู่ของเขา คือ Ricardo เป็นผู้ทำ ว่า

"His crimes pursued him yet he lost no Conrad, no Matilda I pay the price
of usurpation for all"

การแต่งให้ผู้อ่านเข้าใจถึงจิตใจของผู้ถูกประณามว่าเป็นตัวชั่วร้ายนั้น ดูจะเป็น
อิทธิพลที่ Mary ก็ได้รับมาจาก Walpole ด้วย เพราะ Mary เองก็แต่ง *Frankenstein* ให้มีคำ
พรรณนาเรียกร้องความเห็นใจของ Monster หลังจากฆ่าคนไปหลายคน คำพูดเช่นนั้นชวนให้ผู้อ่าน
เห็นใจได้ว่ามิใช่เป็นความผิดของ Monster เสียทั้งหมด เพราะ Monster ก็พยายามทำความดี
ในตอนแรก แต่ไม่มีใครเห็น สิ่งแวดล้อมซึ่งบังคับให้ Monster เลวเหมือนกับ *Manfred* ที่ชั่ว
เพราะความจำเป็น ดังจะเห็นจากคำพูดต่าง ๆ ของ Monster เช่น

“.....If I cannot inspire love, I will cause fear,.....” และ

“Am I to be thought the only criminal, when all human kind sinned against me?”

ด้านการสร้างตัวละครอื่น ๆ Mary มีวิวัฒนาการไปไกลกว่า Walpole มาก Mary สร้างตัวละครทุกตัวให้ดูมีชีวิตจิตใจเหมือนคนจริง ๆ ได้ทุกคน โดยให้คนเหล่านั้นแสดงอารมณ์ความรู้สึกอย่างมนุษย์ธรรมดา เราได้เห็นภาพของคนต่าง ๆ ในครอบครัวที่พึ่งพาอาศัยกันมีจิตใจผูกพันต่อกัน เช่นให้เห็นภาพในครอบครัวของ Frankenstein และ Felix ในยามทุกข์และสุข นับว่าแม้ว่า Mary จะสร้างตัวละครเด่นขึ้นมา ๒ ตัว คือ Monster และ Frankenstein แต่ Mary ก็ไม่ลืมที่จะสร้างชีวิตจิตใจให้แก่ตัวละครอื่น ๆ ในขณะที่ Walpole ยังไม่ค่อยให้ความสนใจในการสร้างตัวละครอื่น ๆ นอกจาก Manfred

สิ่งที่ทำให้ ๒ เรื่องนี้ต่างกันมาก คือ

ข้อคิดเห็นที่ผู้แต่งเสนอแก่ผู้อ่านใน *The Castle of Otranto* Walpole แสดงความคิดเห็นเป็นทำนองสั่งสอนว่า ความดีย่อมชนะความชั่ว Manfred จึงพ่ายแพ้ในที่สุด สวรรค์และพระเจ้าเป็นสิ่งที่สูงสุดที่ทุกคนต้องเชื่อฟังและทำตาม มิฉะนั้นจะพบกับความหายนะอย่าง Manfred

แต่ใน *Frankenstein* ผู้แต่งเสนอความคิดที่ลึกซึ้งกว่านั้น มิใช่เป็นเรื่องของความดีที่จะชนะความชั่วเสมอไป แต่เป็นการเอาธาตุแท้ของมนุษย์ (human nature) มาพูดวิเคราะห์ถึงสาเหตุแห่งความคิด และการกระทำของมนุษย์ เช่น แสดงให้เห็นว่า Frankenstein สร้างสิ่งประหลาดขึ้นมา เพราะความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจในวิชาการแบบคนหนุ่ม Mary ยังยกการกระทำที่ชั่วร้ายของ Monster มาวิเคราะห์ให้ลึกลงไปถึงจิตใจซึ่งมีความเป็นมนุษย์อยู่ในร่างนาร้างเกียจ นำสิ่งที่คนทั้งหลายคิดว่าชั่วมาดูทุกแง่ทุกมุม ไม่มีสวรรค์หรืออำนาจอื่นใดมาตัดสินเรื่องเหล่านี้ได้ ให้แต่ละบุคคลพิจารณาความดีชั่วของตนเอง เมื่อไม่มีสวรรค์มาทำลายความชั่ว Frankenstein ก็ทำตนดุจ God ผู้สร้างโลกมาจัดการจะลงโทษ Monster ซึ่งตนสร้างขึ้นแต่ก็ไม่อาจทราบได้ ตัว Monster ที่ถูกกล่าวหาว่าชั่วร้ายก็หันไปลงโทษ Frankenstein ผู้สร้างตน ปัญหาของความดีชั่วในเรื่องนี้ จึงตัดสินมิได้ว่า ใครผิดเพราะ Monster มิได้อยากเกิด แต่ Frankenstein ไปสร้างขึ้นเอง ปัญหาความดี ชั่ว จึงไม่มีการชี้ให้เห็นเด่นชัดว่าใครผิดหรือถูก อย่างเรื่องของ Walpole แต่เป็นการสร้างปัญหาใหญ่ ให้คิดว่าผู้สร้างหรือผู้ถูกสร้างผิดกันแน่ ดังจะเห็นจากเนื้อความที่ Mary ตัดตอนมาจาก *Paradise Lost* ของ Milton ซึ่งเป็นตอนที่สองที่ God สร้างขึ้นมาได้ทำความชั่ว จึงต้องทนทุกข์ทรมานและตกจากสวรรค์ และพูดตัดพ้อว่า

“Did I request thee, Maker, from my clay to mould me Man, did I solicit thee
From darkness to promote me?”

ข้อความนี้ Mary ยกมากล่าวในคำนำเพื่อพาดพิงไปว่า เมื่อมนุษย์เกิดมาแล้วชั่ว สมควร
หรือจะลงโทษมนุษย์ เมื่อมนุษย์มิได้ขอมาเกิดเลย เป็นข้อความที่เอามาใช้ได้กับกรณีของ Monster

จากเรื่อง *The Castle of Otranto* และ *Frankenstine* ดังกล่าวมาแล้วจะเห็นว่าลักษณะ
ที่คล้ายคลึงกันอยู่มาก เป็นวิวัฒนาการสืบเนื่องกันมา *The Castle of Otranto* เป็น Gothic เรื่อง
แรก เป็นเรื่องเกี่ยวกับผี ๆ สาง ๆ (ghost story) อย่างแท้จริง แต่ *Frankenstine* ซึ่งเป็นเรื่องให้
ความน่าสยองกลัวแบบ *The Castle of Otranto* เกิดขึ้นภายหลังห่างกันมาก ลักษณะสำคัญที่ทำให้
ความน่าสยองกลัว (horror) แก่ผู้อ่าน มิใช่เรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติอีกต่อไป แต่พยายามทำให้เรื่อง
ดูสมจริงขึ้น เป็นในรูป science fiction ดังจะเห็นว่าให้เหตุผล และให้พื้นฐานต่าง ๆ ให้เราได้
เชื่อไว้ก่อนอย่างมากมายนก่อนจะสร้าง Monster เล่าถึงกรรมวิธีทางวิทยาศาสตร์ การค้นคว้าของ
Frankenstine จนประสบความสำเร็จ นับได้ว่าในช่วงเวลาที่ห่างกัน ๕๐ ปี (Walpole แต่ง *The
Castle of Otranto* ค.ศ. ๑๗๖๔, Mary แต่ง *Frankenstine* ค.ศ. ๑๘๑๖) เรื่องแบบ Gothic ได้
มีวิวัฒนาการขึ้นมามากทีเดียว

เพียงใจ ผลโลก

นิสิตปริญญาโทคณะอักษรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

Christopher Small, *Ariel Like a Harpy*, Victor Gollancy Ltd., 1972.

Horace Walpole, *The Castle of Otranto*, Oxford University Press, 1964.

Mary Shelly, *Frankenstine*, New American Library, Inc., fifth printing.